

VOJENSKOOBČANSKÁ VÝCHOVA PŘÍSLUŠNÍKŮ ARMÁDY

Konkrétním projevem ústavních změn a demokratického procesu jsou v ČSA nová opatření ve výchově příslušníků armády. Mají prohloubit vojenskoobčanskou výchovu a všeobecnou kulturní vyspělost vojáků. Vycházejí z obsahu státní politiky, v oblasti vojenství a armády v duchu humanismu, demokracie a vlastenectví. Cílem je dosáhnout uvědomělého chápání, aktivního a obětavého plnění požadavků nové československé obranné doktríny a z ní vyplývajících vojenských úkolů a povinností.

Být nedílnou součástí společenského dění

Určujícím principem výchovného působení je, aby armáda byla nedílnou součástí společenského dění, žila základní politickou ideou státu; aby tato idea byla také v armádě realizována v každé její součásti. Dosáhnout toho, aby byly vytvářeny ty nejlepší podmínky pro formování osobnosti každého vojáka ve prospěch společnosti, jejího dalšího rozvoje a obrany.

Vytváření a zdokonalování demokratické armády je přitom nutné chápat v duchu současných požadavků i bohatých národních tradic. Jejich praktickým výrazem se musí stát vojenskoobčanská výchova příslušníků armády, koncipovaná a prováděná na nové a podstatně vyšší úrovni. Růst její role spočívá zvláště v tom, že náročné a složité úkoly dneška lze s požadovanou kvalitou plnit jen za předpokladu, budou-li kladné motivy a činorodá aktivita příslušníků armády utvářeny a rozvíjeny na základě národního uvědomění každého člověka a upevňování jeho citového vztahu k rodné zemi.

V obsahovém zaměření vojenskoobčanské výchovy je třeba soustředit pozornost především na formování mravních kvalit vojáků, jejich pozitivního citového, rozumového a volního vztahu k národům a národnostem ČSFR, jejich historii, k práci předků, přírodě a životnímu prostředí, k úctě a důvěře v lid, v jeho um a schopnosti. To vše by mělo vyústit v rozhodnutí, aby se aktivně zapojili do všeho dění, spojeného s obnovou společnosti na demokratických a právních základech, na obětavém a kvalitním plnění celoarmádních úkolů. Aby se armáda stala bezpečnou zárukou demokratického rozvoje naší společnosti.

Významné místo v tomto směru musí v podmínkách armády sehrávat výchova jejich příslušníků na pokrokových revolučních a bojových tradicích našich národů a jejich ozbrojených sil. Hluběji musíme poznávat i minulost naší československé armády, její život, principy, na kterých byla budována, i osobnosti, které měly největší zásluhu na jejím vývoji. Objektivněji a všestranněji přibližovat její slavné bojové tradice a vlastnosti, které naši vojáci prokazovali.

Specifičnost vojenské výchovy

V jednotě s vojenskoobčanskou výchovou se zvyšuje význam i vojenské výchovy. Obě jsou neoddělitelné, neboť utváření specifických vlastností vojáka předpokládá jeho vnitřní motivaci, tj. utváření takových vlastností a schopností, které jsou k plnění vojenských povinností nezbytné.

Obsah vojenské výchovy, zejména objasňování otázek souvisejících se zabezpečením obrany vlasti, chápání společenského významu ozbrojených sil, prospěšnosti vojenských činností a jejich nezbytnosti vychází z reálného vývoje politické situace ve světě. To je nemyslitelné bez pochopení charakteru možné války a z toho vyplývajících požadavků na příslušníky armády. Do popředí tu nezbytně vystupuje výchova k bezpodmínečnému plnění požadavků vojenské přísahy, řádů, rozkazů, dokonalé zvládnutí moderních poznatků vojenství, svěřené bojové techniky, zbraní. Tedy přesvědčení vojáků o společenské prospěšnosti služby v ozbrojených silách a o nutnosti vysoké bojové pohotovosti armády.

Formy a předpoklady výchovy

Hlavní formou realizace obou uvedených oblastí výchovy je každodenní soustavné působení všech vychovatelů v armádě, zejména velitelů a náčelníků. Veškerá jejich činnost musí mít zároveň pozitivní výchovný charakter, a to ať jde o polní výcvik, údržbu a ošetřování techniky, nebo o individuální styk s podřízenými v osobním volnu. Výrazně přitom narůstají požadavky na osobní příklad vychovatele.

Významnou formou ve výchově příslušníků armády je však také jeden z předmetů bojové přípravy a výchovy – vojenskoobčanská výchova vojáků z povolání, absolventů VKVŠ a vojáků základní služby. Ta ve svém obsahu bude zaměřena na objasňování jednotlivých otázek a dílčích problémů ze všech oblastí výchovy příslušníků armády, zvláště výchovy mravní, právní, estetické, a to tak, aby se účinně podílela na formování všestranně a harmonicky rozvinuté osobnosti vojáka čs. armády. To vše musí vycházet z nejnovějších poznatků moderních společenských disciplín, jakými jsou psychologie, teorie řízení a organizace, estetiky, ekonomiky, politologie apod., v úzké návaznosti na velitelskou a vojenskoodbornou přípravu velitelského sboru.

Z toho vyplývá naléhavý požadavek na trvalé studium a sebevzdělávání, aby každý vychovatel byl na požadované úrovni a byl schopen tyto náročné úkoly plnit. Přitom v metodice, a v tom byly v uplynulých letech získány pozitivní zkušenosti, bude do popředí kladen důraz na vedení dialogu, diskusi o všech nastolovaných otázkách a problémech. A to nebude jednoduché, protože do armády bude přicházet mladá generace aktivnější, mnohdy i radikálnější, s většími zkušenostmi z politického a společenského dění.

Neméně důležité proto bude dát služebním formám vojenskoobčanské výchovy pevný řád, důsledně využívat plánované doby na jejich provádění a efektivně připravovat vedoucí, a to i za pomoci externích specialistů.

Spolu s tím je však nezbytné zintenzívnit výchovný vliv na zabezpečování vojenskoodborné přípravy vojáků, utváření jejich mravního vědomí a celkové ukázněnosti. Budeme usilovat o to, aby se zejména cílevědoměji, záměrněji a systematictěji v organizaci každodenní vojenské činnosti působilo na psychiku vojáků, a to všeobecnou i speciální psychologickou přípravou k úspěšnému formování jejich vojenskoprofesionálních a morálně bojových vlastností. Psychologická příprava by též měla účinněji přispívat ke zdokonalování velitelského sboru v ovládání sociálně psychologických stránek velení a vedení podřízených při zvyšování bojového mistrovství jednotlivců, jednotek a útvarů.

V procesu vedení lidí musí významnou úlohu sehrávat i právní výchova, která by měla účinněji formovat právní vědomí příslušníků armády, připravit je pro správné řešení různých vojenskoprávních problémů v praktické činnosti vojsk a tím vytvořit předpoklady pro důsledné dodržování čs. zákonů, vojenských předpisů, rozkazů a nařízení, v rozvoji osobnosti a respektování práv vojáků jako občanů této republiky.

Výchova je řízena veliteli a náčelníky

Je třeba zdůraznit, že oblast výchovy je řízena velitelskými orgány všech stupňů. To vyžaduje zajistit jednotný přístup při uskutečňování všech forem výchovné práce, vysokou organizovanost a plánovitost v obsahové a metodické přípravě kádrů. V praxi prosadit, aby realizace jejich základních cílů a úkolů probíhala v souladu s požadavky na zvyšování úrovně bojové pohotovosti a vycvičenosti každé jednotky a také k tomu více přispívala.

Důležitou úlohu v tomto výchovném procesu musí sehrát všichni pracovníci výchovy a kultury, i další odborníci, se kterými chceme na tomto úseku spolupracovat. Jejich hlavním posláním bude propracovat obsahové zaměření vojenskoobčanské, vojenské, sociálně psychologické a právní výchovy, i kulturně výchovné činnosti v duchu soudobých požadavků, a aktivně v tomto směru působit mezi vojáky. Současně všem velitelům poskytovat konkrétní metodickou pomoc k dovednému a optimálnímu využívání všech výchovných prostředků, forem a metod, které máme k dispozici.

Bude tedy záležet na každém vychovateli, jak tyto požadavky a cíle budou v praktické činnosti prosazovány a realizovány.

Kulturně výchovná činnost

Proces obnovy duchovního života jako přímý důsledek eliminace přežitých ideologických principů, zdůrazňuje potřebu celostátního uplatnění kultury a komplexně pojaté kultivace osobnosti.

Jednotné úsilí bude zaměřeno na utváření hodnotové orientace a proměny společenského chování, na kulturu vzájemných vztahů, výcviku a prostředí. Takto jsou koncipovány i základní myšlenky estetického rozvoje v resortu FMNO, který bude postupně, v návaznosti na novelizaci branného zákona, naplňován.

Kulturní vyspělost lidí jako cíl výchovného úsilí v armádě je přirozenou a neodmyslitelnou součástí jejího života. Demokratická společnost, do níž neoddělitelně patří armáda, musí mít kulturnost jako průvodní znak. V opačném případě bude taková společnost nedokonalá, neúplně fungující.

V době volna vojáků budeme proto vytvářet podmínky pro uspokojování jejich individuálních a skupinových kulturních aktivit a zájmů.

Pro uspokojování kulturních a uměleckých potřeb máme v armádě mnoho nástrojů a prostředků, ale často je nedovedeme používat, nedovedeme je správně vybrat. Brání v tom vlastní slabiny – jejich nedokonalá znalost, teoretické mezery v metodice jejich používání, někdy i příliš zakořeněný zvyk, že dostaneme v tomto směru přesný návod na postup.

Pracovníkům kultury je proto nutné připomínat odpovědnost k pěstování profesionality v práci a tu nelze získat bez dobrých teoretických znalostí oboru. Zároveň někteří velitelé a náčelníci by měli přestat podceňovat zábavu a odpočinek jako nedílnou součást života vojáků, protože jimi vnášíme do jednotek reprodukci pracovní síly, chuť, optimismus i pocit, že se v armádě žije normálně.

V klubové činnosti zaměříme úsilí na zkvalitnění nabízené programové struktury v klubových zařízeních a PDA. V tomto směru je nezbytné promyšleněji plánovat, organizovat a vyhodnocovat pořádané akce. Větší úlohu by tu měly sehrávat rady klubů jako pomocné orgány náčelníků, zejména k ovlivňování struktury organizovaných akcí tak, aby klubová zařízení uspokojovala různorodé zájmy vojáků. Cílem je při zabezpečování kulturního a společenského života jednotlivých kategorií příslušníků armády vytvářet optimální podmínky k jejich využití ve volném čase. Současně bude žádoucí více diferencovat a respektovat věkové a sociální zvláštnosti, uplatňovat je v praktické náplni práce klubů, hledat nové a přitažlivé formy činnosti.

V neposlední řadě půjde i o zlepšování prostředí v objektech kasáren, parků techniky a klubových zařízeních, o jejich kvalitnější vybavenost a tím i připravenost k účelnému využívání. Péči o rozvoj životního prostředí považovat za nedílnou součást humanizace života v armádě.